French Presidential Election and the role of the President in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania

Alegerea şi rolul Preşedintelui Republicii Franceze cu privire la învestirea Guvernului, comparativ cu Preşedintele României

Ion-Eduard LĂDARU*

Abstract:

The article contains a comparative analysis of election and the role of President of the French Republic, compared with President of Romania.

The analysis focuses in particular on differences between the two institutions, especially given the constitutional revisions of the two states.

Also under review are the conditions to be met to run for the Presidency, how to elect the President and the role it has in investing and setting up the Government from each State, whereas each of the two states President and Government is the executive.

Keywords:

president, government, election, role of the president, investment procedure

Alegerea Preşedintelui

Înainte de reforma constituţională adoptată prin referendum data de 24 septembrie 2000, mandatul Preşedintelui Republicii franceze avea o durată de 7 ani. Ulterior reformei constituţionale mandatul prezidenţial s-a modificat, iar începând cu alegerile prezidenţiale din 2002 acesta s-a redus de la 7 ani la 5 ani. Astfel la momentul actual Preşedintele Republicii este ales pe o perioadă de 5 ani prin sufragiu universal direct.

În ceea ce priveşte România, mandatul preşedintelui republicii a fost de 4 ani , iar după revizuirea Constituţiei care avut loc în 2003, mandatul s-a mărit la 5 ani, începând cu alegerile din 2004. În consecinţă putem afirma că există similitudini în ceea ce priveşte durata mandatului de preşedinte, acesta fiind de 5 ani atât în Franţa cât şi în România.

* Preparator universitar drd. – Universitatea "Constantin Brâncuşi" din Tg-Jiu, avocat definitiv în Baroul Gorj

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Poate candida la funcţia de Preşedinte al Republicii franceze orice persoană care îndeplineşte cumulativ următoarele condiţii: are cetăţenie franceză; a împlinit 23 de ani; a satisfăcut toate obligaţiile ce decurg din legea recrutării în armată.

În ceea ce priveşte condiţiile care trebuie îndeplinite în România pentru ca o persoană să poată candida la funcţia de Preşedinte acestea sunt: să fie cetăţean român; să aibă domiciliul în ţară; să aibă vârsta de 35 de ani. Observăm faptul că în ceea ce priveşte condiţiile de vârstă pentru a putea candida, în Franţa este mult mai facil, persoanele putând candida dacă au împlinit vârsta de 23 de ani spre deosebire de România unde vârsta minimă este de 35 de ani.

Continuăm cu analiza noastră şi observăm faptul că orice persoană care doreşte să candideze pentru funcţia de Preşedinte al Franţei, trebuie să fie susţinută de către 500 de aleşi din cel puţin 30 de departamente sau teritorii de peste mare diferite, însă mai mult de o zecime dintre aceştia pot fi aleşi în acelaşi departament sau acelaşi teritoriu de peste mare. Este evident faptul că pentru ca o persoană să poată candida la funcţia de Preşedinte al Franţei, trebuie să aibă un sprijin politic important, practic trebuie să aibă un sprijin al aleşilor locali.

Spre deosebire de Franţa în România poate candida orice persoană care îndeplineşte condiţiile mai sus menţionate şi care este susţinută de minimum 200.000 de alegători, adică de cetăţenii cu drept de vot ai statului român. Observăm că acest criteriu este mult mai puţin riguros decât în Franţa. Susţinerea nefiind una politică ci, una populară. Nicio persoană nu poate candida dacă nu are această susţinere, indiferent dacă este vorba despre un candidat al unui partid politic, alianţă electorală, sau de un candidat independent.

În Franţa lista susţinătorilor (cuprinde numele şi calitatea), candidaţilor se face publică de către Consiliul Constituţional. Fără cele 500 de semnături candidatura nu este admisibilă. Consiliul Constituţional, verifică îndeplinirea tuturor condiţiilor de către candidaţi şi validează sau nu candidaturile. Spre deosebire de Franţa, în România listele cu susţinători se depun odată cu depunerea candidaturii la Biroul Electoral Central, nu la Curtea Constituţională. Propunerile de candidaţi se fac cel mai târziu cu 30 de zile înintea de data alegerilor. Biroul Electoral Central, aduce la cunoştinţă publică prin presă, şi afişează la sediul său, propunerile de candidaţi pe care le-a primit, în termen de 24 de ore de la înregistrare. Până la 20 zile înainte de data alegerilor, candidatul, partidele politice, alianţele politice şi cetăţenii pot contesta înregistrarea sau neînregistrarea candidaturii. Contestaţia se depune la Biroul Electoral Central, care o înaintează împreună cu dosarul candidaturii, în termen de 24 de ore, spre soluţionare, Curţii Constituţionale. Curtea Constituţională soluţionează contestaţia în termen de 48 de ore de la înregistrare. Soluţia este definitivă şi se publică în Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I. A doua zi după expirarea termenului de soluţionare a contestaţiilor, Biroul Electoral Central comunică birourilor electorale de circumscripţie candidaturile definitive înregistrate, în ordinea în care au fost depuse.

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Alegerea Preşedintelui Republicii Franceze are loc cu cel puţin 20 de zile şi cu cel mult 35 de zile înainte de expirarea mandatului preşedintelui în exerciţiu, spre deosebire de data de alegerii Preşedintelui României, care se stabileşte şi se aduce la cunoştinţă publică de către Guvern cu cel putin 45 de zile înainte de ziua votării şi până la împlinirea a 5 zile de la data expirării mandatului Preşedintelui în funcţie sau, după caz, de la data la care începe să curgă termenul prevăzut la art. 97 alin. (2) din Constituţie*.

Preşedintele Republicii Franceze este ales din primul tur dacă unul dintre candidaţi a obţinut majoritatea absolută a sufragiilor exprimate, spre deosebire de Preşedintele României care este ales din primul tur de scrutin dacă unul dintre candidaţi a obţinut majoritatea de voturi ale alegătorilor înscrişi pe listele electorale. Observăm faptul că în România şansa ca un candidat să fie ales din primul tur de scrutin este mult mai mică în comparaţie cu Franţa, întrucât în România este nevoie ca un candidat să obţină un număr de voturi cel puţin egal cu majoritatea absolută din numărul alegătorilor înscrişi pe listele electorale, indiferent câţi alegători se prezintă la vot, pe când în Franţa candidatul trebuie să obţină majoritatea absolută din numărul alegătorilor care se prezintă la vot.

Atât în Franţa cât şi în România, în cazul în care niciunul dintre candidaţi nu a întrunit majoritatea necesară, se organizează un al doilea tur de scrutin între primii doi candidaţi stabiliţi în ordinea numărului de voturi obţinute în primul tur. Este declarat câştigător candidatul care a obţinut cel mai mare număr de voturi. De asemnea nici în Franţa şi nici în România, nicio persoană nu poate îndeplini funcţia de Preşedinte al republicii decât pentru cel mult două mandate. Mandatele pot fi şi succesive.

În caz de vacanţă a funcţiei de Preşedinte al Republicii Franceze sau în caz de imposibilitate a exercitării mandatului, Guvernul sesizează Consiliul Constituţional, iar acesta cu majoritatea absolută a membrilor săi ia hotărârea ca funcţiile Preşedintelui Republicii (cu excepţia organizării de referendumuri şi a dizolvării Adunării Naţionale) să fie exercitate în mod provizoriu de către Preşedintele Senatului, iar dacă acesta la rândul său este împiedicat să îşi exercite aceste funcţii, de către Guvern.

În România în cazul în care intervine vacanţa funcţiei de Preşedinte, sau când Preşedintele este suspendat din funcţie, sau dacă se află în imposibilitatea temporară de a-şi exercita atribuţiile interimatul se asigură de către Preşedintele Senatului, la fel ca în Franţa. Spre deosebire de Franţa însă, dacă Preşedintele Senatului este împiedicat să facă acest lucru, atunci interimatul este asigurat de către Preşedintele Camerei Deputaţilor. Observăm deosebirea constituţională dintre cele două state, statul francez care acordă o importanţă mai mare, în ceea ce priveşte interimatul funcţiei de Preşedinte, Guvernului şi, statul român care

* Art. 97, alin. (2) din Constituţia României: "În termen de 3 luni de la data la care a intervenit vacanţa funcţiei de Preşedinte al României, Guvernul va organiza alegeri pentru un nou Preşedinte"

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

acordă o importanţă mai mare Camerei Inferioare a Parlamentului şi nu Guvernului.

În caz de vacanţă sau atunci când imposibilitatea exercitării mandatului, de către Preşedintele Franţei, este declarată ca definitivă de către Consiliul Constituțional, scrutinul pentru alegerea noului preşedinte are loc, cu excepția unui caz de forţă majoră constatat de către Consiliul Constituțional, cel mai devreme în 20 de zile şi cel mai târziu în 35 de zile după începutul vacanţei sau după declararea ca definitivă a imposibilității exercitării mandatului. *

Dacă în cele şapte zile care preced data limită pentru depunerea candidaturilor una dintre persoanele care, cu cel puțin 30 de zile înaintea acestei date a anunţat în mod public hotărârea sa de a candida a decedat sau se află în imposibilitatea de a-şi exercita mandatul dacă ar fi aleasă, Consiliul poate hotărî amânarea alegerilor.†

Dacă înaintea primului tur, unul dintre candidaţi decedează sau se află în imposibilitatea de a-şi exercita mandatul, dacă ar fi aleasă, Consiliul Constituțional decide amânarea alegerilor.‡

În cazul în care înainte de eventualele retrageri, unul dintre cei doi candidaţi cei mai bine plasaţi în urma primului tur a decedat sau se află în imposibilitatea de a-şi exercita mandatul dacă ar fi ales, Consiliul Constituțional va declara că trebuie să se procedeze din nou la ansamblul operaţiunilor electorale; la fel se procedează în cazul în care unul dintre cei doi candidaţi rămaşi în cel de-al doilea tur a decedat sau se află în imposibilitatea de a-şi exercita mandatul dacă ar fi ales.§

Procedura de învestire a Guvernului

Prin învestitura Guvernului înțelegem complexul de fapte juridice, cu procedurile corespunzătoare prevăzute de Constituție, care definesc legalitatea şi fundamentează legitimitatea instalării la "cârma țării" a unei echipe guvernamentale.**

Conform art. 18, alin. 1 din Constituția franceză, Preşedintele Republicii numeşte Primul-ministru.

Numirea Primului-ministru este o competenţă discreționară a Preşedintelui. Primul-ministru nu are nevoie de învestitura Adunării Naționale pentru a-şi începe activitatea.

---

* Constituția Republicii Franceze, tradusă de Aurel Ciobanu-Dordea, Ed. All Educational S.A., Bucureşti 1998

† Ibidem

‡ Ibidem

§ Ibidem

** *M. Constantinescu, A. Iorgovan, I. Muraru, E. S. Tănăsescu*, Constituția României revizuită – comentarii şi explicații –, Ed. All Beck, Bucurşti, 2004, p. 163

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

Deşi conform art. 49 din Constituţie Primul-ministru, după consultarea Consiliului de miniştri, angajează în faţa Adunării Naţionale răspunderea Guvernului cu privire la programul propriu sau, eventual, cu privire la o declaraţie de politică generală iar Adunarea Naţională pune în discuţie răspunderea Guvernului prin votarea unei moţiuni de cenzură, nu înseamnă ca este vorba de o procedură de învestitură. Această prevedere constituţională lasă la latitudinea Primului-ministru momentul în care îşi asumă răspunderea; asta în cazul în care doreşte să-şi asume răspunderea. Totuşi, în practică Prim-miniştrii, în virtutea art. 49, au cerut încrederea Adunării Naţionale în primele zile ale numirii lor.

Cu toate acestea, deşi primul-ministru trebuie să se bucure doar de încrederea preşedintelui, funcţionarea instituţiilor şi practica democratică obligă Preşedintele Republicii să aleagă un Prim-ministru din cadrul majorităţii parlamentare.

Dacă în Franţa lucrurile sunt relativ simple cu privire la constituirea Guvernului, întrucât instituţiile franceze respectă atât litera cât mai ales spiritul Constituţiei şi al democraţiei, în România sunt mult mai complicate.

Art. 85, alin. 1, din Constituţia României precizează faptul că "Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru şi numeşte Guvernul pe baza votului acordat de Parlament.". Comparativ cu sistemul francez în care preşedintele desemnează primul-ministru, în România atribuţia Preşedintelui este de a desemna un candidat pentru funcţia de prim-ministru, urmând ca acesta să fie învestit numai dacă a primit votul de încredere al Parlamentului. Practic Parlamentul este cel care îl învesteşte, Preşedintele României îndeplinind doar o formalitate de numire.

Desemnarea candidatului pentru funcţia de prim-ministru se face cu respectarea art. 103, alin. 1 din Constituţie, adică "Preşedintele României desemnează un candidat pentru funcţia de prim-ministru, în urma consultării partidului care are majoritatea absolută în Parlament ori, dacă nu există o asemenea majoritate, a partidelor reprezentate în Parlament."

Comparativ cu procedura din Franţa, în România Preşedintele are obligaţia de a se consulta cu Parlamentul în momentul în care desemnează candidatul pentru funcţia de prim-ministru.

Art. 103, alin. 2 din Constituţia României ne spune: "Candidatul pentru funcţia de prim-ministru va cere, în termen de 10 zile de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului şi a întregii liste a Guvernului".

Spre deosebire de Franţa unde primul-ministru nu este obligat în niciun fel să vină în faţa Parlamentului pentru a cere votul de încredere, este de remarcat faptul că în România candidatul pentru funcţia de prim-ministru trebuie să vină în faţa Parlamentului şi să ceară votul de încredere. Observăm că în Franţa practica impune ca Primul-ministru să se pună la dispoziţia Adunării Naţionale chiar dacă nu este obligat şi prezintă o declaraţie politică pentru care

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

își asumă răspunderea, Adunarea Națională având posibilitatea de a depune o moțiune de cenzură.

În prezent în România se pune tot mai frecvent problema dacă desemnarea candidatului pentru funcţia de prim-ministru este apanajul în exclusivitate al Preşedintelui. Conform literei Constituţiei am putea spune că da. Dar având în vederea că în Franţa practica democratică impune ca primul-ministru să fie reprezentantul coaliţiei majoritare (ex. François Mitterrand l-a numit în funcția de prim-ministru pe contracandidatul său din turul II – Jacque Chirac, iar Jacque Chirac l-a numit în anul 1997 pe Lionel Jospin în funcţia de prim-ministru chiar dacă era dintr-o altă formaţiune politică cu o cu totul altă doctrină), am putea concluziona faptul că în România s-ar impune cu atât mai mult ca primul-ministru să fie reprezentantul coaliţiei majoritare care se formează în Parlament.

Dacă alegerea Primului-ministru al Franţei este o prerogativă proprie a Preşedintelui Republicii când vine vorba de ceilalți membri ai Guvernului aceştia sunt numiți de către Preşedintele Republicii, dar la propunerea Primului-ministru. Aceste alegeri cu privire la persoanele care ocupă funcțiile de membri ai Guvernului nu sunt supuse niciunei condiții.

În România, în primă fază membrii Guvernului sunt desemnați de către candidatul la funcţia de prim-ministru în momentul în care acesta se prezintă în faţa parlamentului pentru a solicita votul de încredere. Aceştia sunt examinați de către comisiile parlamentare, iar dacă Parlamentul nu este de acord cu propunerile pentru funcţiile din Guvern, atunci candidatul la funcţia de prim-ministru este obligat să facă altele. Parlamentul poate prin votul său să respingă întreagă listă a Guvernului sau să respingă programul de guvernare prezentat de către candidatul la funcția de Prim-ministru; în acest caz procedura de învestire a Guvernului se reia.

În cea de-a doua situaţie care poate avea loc, numai după învestirea Guvernului de către Parlament. Conform art. 85 alin 2 din Constituţie Preşedintele României numeşte şi revocă miniştrii la propunerea Primului-ministru.

Iar în cea de-a treia situaţie conform art. 85 alin 3 „Dacă prin propunerea de remaniere se schimbă structura sau compoziţia politică a Guvernului, Preşedintele României va putea exercita atribuţia prevăzută la alineatul (2) numai pe baza aprobării Parlamentului, acordată la propunerea primului-ministru."

Concluzii

Preşedintele României are atribuţii mult mai reduse în ceea ce priveşte învestirea Guvernului, rolul său rezumându-se doar la desemnarea unui candidat pentru funcția de Prim-ministru, care trebuie să primească încrederea Parlamentului, spre deosebire de Preşedintele Republicii Franceze care numeşte

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

direct Primul-ministru, acesta neavând nevoie de votul de înredere al Parlamentului.

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

References:

Constituţia României

Constantinescu,M., Iorgovan,A., Muraru, I., Tănăsescu, E. (2004). *Constituţia României revizuită* – comentarii şi explicaţii –, Ed. All Beck, Bucuruşti

Ciobanu Dordea, A. (traducător) (1998). *Constituţia Republicii Franceze*, Ed. All Educational S.A., Bucureşti

LADARU, I., (2010) French Presidential Election and the role of the President
in Government investment, compared with the Presidential Institution of Romania in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010